

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 250 Lei. — Șase luni 130 Lei. — Trei luni 75 Lei. — Pentru străinătate un an 500 Lei.
Pentru America 4 Dolari.
Ziarul apare Marți și Vineri

Prețul inserțiunilor: un șir peti 4 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului „Telegraful Român”, Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză — Articole nepublicate nu se înapoiază.

O conferință

— Din prigonirile trecutului —

Păr. Dr. Gh. Cluhandu, președintele Asociației clerului «Andrei Șaguna», a ținut în 6 Martie 1924, la întrunirea cercului religios din Șiria, o instructivă conferință istorică despre goana uniților împotriva ortodocșilor din județul Arad.

Despre această conferință ni se trimite următorul rezumat:

Autorul moral al nemaipomenitelor siluiri, îndreptate împotriva ortodocșilor din părțile arădane, este episcopul unit Vulcan, dela Oradea-mare, care în tovărășie cu împăratul Austriei, a voit — prin intrigă — să pună mâna deodată pe întreaga cieceza Aradului, unde până la 1834 n'a putut străbate unirea, decât în orașele Arad, Timișoara și Macău.

După ce încercarea din 1815 n'a dus la rezultat, Vulcan, titlu că face vizitațiuni canonice, acolo unde nu avea pe cine vizita, începe, cu ajutorul funcționarilor civili, toți unguri, cea mai desperată goană împotriva ortodocșilor. Începutul se face în Șepreș la 1825. Se produce tulburare între domnul de pământ ungur și țărani români de acolo. Se pornește persecuția contra țărănilor și preoților de acolo. Cei judecați și internați în temnițe cer mai întâi prin epistolă, apoi printr-o deputație sprijinul episcopului Vulcan. Acesta promite totul, cere însă în schimb să treacă Șepreșeni la *unație*. Promisiunea nu s'a împlinit, dar episcopul Vulcan de data aceasta și-a dat pentru întâia oară *arama pe față*.

La 1827 funcționarul ungur Alex. Balass stăruie să se institue o comisie mixtă pentru a abate dela ortodoxie pe niște oameni, cari trebuiau «peste voia lor» să se țină de legea unită. Cu aceasta începe șirul nesfârșit al șicanărilor în comunele Slatina, Neagra, Nadalbești, Susani, Minead, Laz, Dieci, Revetiș și Roșia. Preoții din aceste sate se plâng episcopului lor pentru mai multe silnicii; între altele li se impusese preoților să repare drumurile. Dar adevărata furtună se descarcă la anul 1834, după moartea episcopului din Arad, Ioanovici, și înainte de venirea noului episcop. În acel an Vulcan se năpustește, cu toate slujile administrației ungurești, asupra satelor noastre. Acestei acțiuni se alătură și nemeșii unguri, la Dezna familia Török, la Petriș, Obârșia și Vieniști familia Salbeck. Se exploatează în toate satele nemulțumirile poporului. Preotul nostru din Felminiș, ca să scape de procesul disciplinar, ne părăsește și trece la *unație*. Așa a fost și aiurea, chiar și în Șiria.

Unirea se propoveduia nu numai de preoții uniți, ci și de notari și alți funcționari civili. Aceștia erau apostolii desbinării suflătești a neamului.

Consistorul din Arad, la multele reclamații, trimite o comisie compusă dintr'un arhimandrit și 2 profesori de teologie, să umble prin sate, — dar nu li se îngăduie să-și pună piciorul acolo, unde intraseră agenții *unației*.

Lucrurile petrecute în primăvara anului 1834 sânt îngrozitoare. Din protopopiatul Ineului trecuseră la *unație* satele: Chertiș, Roșia Butenilor, Revetișul, Berindia și Sălăgeni. Pentru celelalte sate urmează șicanări nemaipomenite. Preotul nostru din Buhani este alungat de către domnul de pământ și este înlocuit cu altul. Preotul din Laz e amenințat, că de va merge să mormănteze la Dezna (unde tot din vina nemeșului nu aveam preot) va fi legat în fer. Astfel bieții oameni și-au îngropat mortul fără preot. Tot așa s'a făcut și în celelalte sate din județul Arad. A doua zi, după cele petrecute în 1834 la Deva, vine la fața locului episcopul ort. sârb Manuilovici din Timișoara, care administrea eparhia noastră vacantă. Dar domnul de pământ și pe episcop îl amenință, în biserica din Dezna, cu bății.

Tot așa s'au petrecut lucrurile și în podgoria Aradului. Aici centrul de activitate era Gașa. În primăvara anului 1834 episcopul Vulcan face vizitațiuni canonică în județul Aradului și ne răpește într'un singur an 18 parohii, cu credincioșii lor, din cari unii s'au reîntors încă înainte de 1848 la ortodoxie, ear alții se gândesc de întoarcere în zilele noastre. Deși Vulcan era însoțit în tot drumul său de sbirii administrației ungurești, nici unde nu este primit așa, cum ar fi dorit dânsul. La Comlăuș și Șimand mai ales a putut vedea că de străin este poporul de *unație*. La Gașă ia cu *sila* biserica dela ortodocși și o dă la 8 Mai 1834 cu are alaiu uniților, de față fiind și oficianții județului. Prin asemenea mijloace în 1834 trecuseră la *unație* 14.775 suflete, mai bine zis *victime*, înființând guvernul unguresc pe seama lor 2 protopopiate unite, la Gașă și Șebiu, cu 20 de parohii.

Cu aceasta s'a început desbinarea suflătească în județul Arad, chiar atunci când era atâtă nevoie de forțele neamului în altă parte. Însă episcopul Vulcan a lucrat chiar împotriva intereselor neamului când a deschis lupta confesională în așa dimensiuni, încât la 1847 episcopul nostru Raț a trebuit să se plângă până și la împăratul, împotriva obrăznicilor celor cu *unație*.

Tot la 1834 se face și la Șiria *unația*. Fiind preoții de aici învrăbiți, au purces la Consistor. În timpul acesta Mihut Toader scrie la *unație* 600 suflete. Însă la prezentarea comisiei numai 200 s'au înscris. La a doua prezentare a comisiei nu s'a mai anunțat nimeni, ba și cei înscrși au zis, că nu mai vor să știe de *unație*. Li s'a lăsat totuș — *cu sila* — preot unit. Din cearta învățătorului Bota cu preotul Milici, profită tot *unația*. Preotul Milici primise chiar epistolă dela episcopul Vulcan. Pedepsit pentru păcate, și Milici și fiul său diacon, ambii sânt primiți de *unație*. Astfel și la Șiria, vrajba dintre frați a înstrăinat pe sânge de sângele său, legându-i de dușmanii seculari ai neamului...

În ajutorul studenților din București.
Directorul ziarului Universul a primit următoarea scrisoare:

Domnule Director,
Din inițiativa noastră, P. P. S. S. Membri ai Sfântului Sinod al Bisericii autocefale ortodoxe române dăruiesc pentru ajutorarea studenților suma de Lei 23.000, pe cari odată cu aceasta vi-i trimitem împreună cu lista de subscripție respectivă.

Primiți arhierestii binecuvântări.

Președinte, Mitropolit-Primat
Miron

Lista de subscripție a membrilor Sfântului Sinod:

II. PP. SS. Mitropolitul-Primat Miron, Mitropolitul Moldovei și Sucevei Pimen, Mitropolitul Ardealului Nicolae, Arhiepiscopul Chișinăului Gurie, câte 2000 lei; PP. SS. Vartolomeu, episcop al Râmnicului Noului Severin, Lucian al Romanului, Ghenadie al Buzăului, Nichita al Argeșului, Iacob al Dunării de Jos, Iosif al Caransebeșului, Roman al Oradiei Mari, Visarion al Hotinului, Nectarie al Cetății-Albe Ismail, Ilarie al Constanței, Iustinian al Armatei, câte 1000 lei; Arhierestii: Teofil al Hușilor, Evghenie Pitesteanu, Valerian Craioveanu, Platon Ploceșteanu, Ipolit Rădăuțeanu, Ilarion Băcșoanu, Cosma Botoșăneanu și Gheorghe Silisteanu, câte 500 lei.

Colecta a trecut primul milion.

Averile bisericești din Basarabia. Sf. Sinod a decis ca averea bisericească trecută de congresul eparhiei Chișinăului și Hotinului, în patrimoniul «Uniunii clerului ortodox basarabean», trebuie restituită bisericii din arhiepiscopia Basarabiei. Averile despre care este vorba sânt create de organele bisericești în frunte cu arhiepiscopul ca factor de drept al puterii spirituale și materiale și primite din mila lui Dumnezeu și aprobarea regală, ear nu din bunăvoința unei uniuni particulare.

Sinodul a cerut ministerului de culte să execute imediat această hotărâre.

Ministerul de culte arată că restituirea averii se lovește de faptul că organele eparhiale din Chișinău, care administrau aceste averi, nu mai sânt ale întregii biserici basarab-

bene, de oarece, între timp, s'au înființat prin lege, încă două episcopii și astfel de prezent, există trei episcopii. Sinodul a hotărât ca, până la organizarea unitară a bisericii din întregul regat, acele averi să fie încredințate unei episcopii comune ad-hoc a celor trei episcopii, compusă din arhiepiscopul Guriei și episcopii Văsiarion Puiu la Bălți și Nectarie Colțariu de la Cetea Albă și Ismail, ca membri de drept și din câte doi delegați ai eparhiilor, dintre care unul mirean.

Această episcopie va administra acea avere, conform cu destinația ei și sub controlul statului, până la împărțirea în proporție numerică justă și echitabilă a acelor bunuri între cele trei episcopii coproprietare.

De ce s'a desființat califatul. Parlamentul otoman dela Angora este de părere că instituția califatului n'a adus nici un folos Turciei, căci n'a putut împiedica ruina poporului; dimpotrivă califatul a grăbit căderea neamului, pentru că în cursul vremii a slăbit ideea națională fără a reuși să grupeze în jurul său întregul islam. Prin politica panislamă a califilor, poporul turc a pierdut noțiunea de patrie și sentimentul rasei.

Cu această învățătură s'au ales turcii pe urma trecutului vijelios.

Urmează dar că orice religie de caracter internațional, prin slăbirea ideii naționale, devine păgubitoare unui popor, căci îl face cu timpul să piardă noțiunea de patrie.

Din pășania altora vor putea învăța toți cei cuminți, poate chiar și aceia cari țin să fie mai catolici și decât papa.

Dela cercurile religioase

— Corespondență —

Întrunirea cercului religios din Siria, ținută în 7 Febr. 1924 avea între punctele sale conferința părintelui protiereu Dr. Ciuhandu, mult iubitul președinte al Asociației clerului «Andrei Șaguna». Reclamat atunci în altă parte, părinte Ciuhandu a venit azi, în 6 Martie 1924, să răspundă chemării noastre stăruitoare. Și a fost o adevărată sărbătoare venirea Sa la Siria. Deși aerul proaspăt de primăvară ispitea pe toți la lucrul ce îl aștepta în grădini, în vile și holdele lor, în sala cea mare dela Casa culturală la ora 3 d. a veniseră 300—400 țărani din Siria, Galași și alte vreo 10 comune. Acești țărani cinstiți au pus la o parte toată grija cea lumească și au urmat glasul de chemare al preoților lor. Și nu s'au înșelat în așteptările lor. Căci părintele conferențiar ni-a comunicat pagini încă nescrise din istoria bisericii noastre. Și a fost o idee fericită, că deodată cu descoperirea acestui material nou se sa făcut, cu același material, și propagandă pentru întărirea credinței.

De data aceasta propaganda s'a făcut chiar acolo, unde se petrecuseră, cu 90 de ani mai înainte, evenimentele desfășurate cu o rară iscusință în firul conferinței, a cărei rezumat este următorul: (Îl publicăm în fruntea foii. R.d.)

La urmă conferențiarul spune șirienilor: Am venit în acest cub al ortodoxiei să desfășor câteva pagini încă nescrise din istoria diezei noastre. N'am venit să deschid răboiul confesional, ci am venit să ne întărim unii pe alții în credință. Am venit cu suflul părinților voștri și cu al vostru. Am venit să vă spun, că după unirea politică trebuie să vină și cea sufletească, adică reunirea ierarhică a tuturor românilor. Aceasta va urma, cu aceeași putere elementară de nebiruit, cu care a urmat și cea politică. Pentru acest ideal trebuie să lucrăm deschis și cinstit și noi, pentru că a ne vină, cât mai de grabă, împăcarea sufletească a neamului. Și aceasta va urma necondiționat. Poporul a fost oarecândva sedus și siluit; noi am venit acum să-i deschidem ochii, să-i strălăim răstăcirea, ca poporul, care a înfăptuit unitatea politică, același popor să ducă la biruință și restabilirea unității sufletești, prin întoarcerea tuturor românilor în sânul bisericii ortodoxe, care n'are legături cu străinii, decât numai cu Dumnezeu din ceruri și cu neamul românesc din țara aceasta. N'am venit să silesc pe nime, sau să-i vorbesc între patru ochi, ori la întinerul nopții, ci deschis și cinstit grăesc poporului românesc: *Să-i faci datoria către sufletul său, care e datoria către țară*. Cine se va întoarce, va fi primit cu brațele deschise, și bucurie mare va fi în ceruri și pe pământul românesc pentru împăcarea sufle-

tească a fraților. Incheie cu cuvintele profetului Eremia: «Stați la drumuri și vedeți și întrebați cărările Domnului cele veșnice, și vedeți care este calea cea bună și mergeți pe ea și veți afla odihna sufletelor voastre» (Er. VI. 16) Și eu vă zic tot așa: Căutați cărările cele veșnice ale Domnului și întărirea neamului, căci e vorba de odihna sufletelor voastre și de consolidarea temelilor țării.

Conferența deși a durat aproape un ceas și jumătate, totuși a fost ascultată nu numai cu atențiune încordată, ci cu evlavie chiar. «Am fi dorit cu toții să nu se mai sfârșească», — așa mi-a zis un țaran după participarea sa la conferință.

Sămânța nobilă, aruncată de părinte Dr. Ciuhandu în sufletele noastre, va fi împrăștiată, de către țărani veniți din 12 sate, la depărțări de zeci de kilometri dela Siria. Câteva semințe au căzut și în inimile alor câțiva uniți din Siria, și lacrimile acestora mi-au dovedit, că n'au căzut în pământ neroditori.

Dumnezeul părinților noștri să încoroneze acțiunea acestui distins bărbat al bisericii cu succesul dorit de toți românii adevărați.

Pr. G. Căpitan

Restabilirea unui adevăr

Un credincios din Orăștie publică în Nr. 10 al «Solei Dreptății și Gazetei Hunedorei» din Deva sub titlul «O hotărâre ciudată a Consistoriului din Sibiu» decisiul consistorial Nr. 109/1924 Ep. dat în urma plângerii Comitetului parohial din Orăștie în contra preoților de acolo, acuzați că ar fi lucrat în contra intereselor bisericii prin felul cum au înțeles ei să aranjeze scutirea pământurilor bisericii de expropriere.

Credinciosul din Orăștie vîndă a perverti adevărul și a induce lumea în eroare, publică însă numai partea primă a decisiului consistorial, omițând motivarea aceluia decii, pe care încearcă să l comenteze cu totul tendențios, acuzând Consistoriul arhiepiscopesc, că nu a judecat fără părtinire în această chestiune, ear la adresa șefului bisericii noastre făcând observația, că acopere cu autoritatea sa astfel de abuzuri.

Pentru lămurirea chestiunii publicăm mai la vale în întregime decisiul consistorial din chestiune, pe care credinciosul din Orăștie îl califică de «revoltător»:

Nr. 109/1924 Ep.

On. Oficiu protopopesesc

Orăștie

«Consistoriul arhiepiscopesc, luând în desbatere plângerea Comitetului parohial din Orăștie în contra protopresbiterului Vasile Domșa și a parohului Victor Păcurariu pentru felul în care au aranjat scutirea de expropriere a pământurilor bisericii din Orăștie, — a adus următorul

Decis:

Plângerea Comitetului parohial fiind nebazată nu se poate lua în considerare, ci se aprobă aranjamentul făcut în baza hotărârilor comisiunilor agrare.

Se lasă însă la libera voie a Comitetului parohial, ca din pământul care a fost proprietatea bisericii înainte de reforma agrară, să aleagă unde îi convine cele 10 jugăre catastrale pentru trebuințele bisericii.

Comitetul parohial se îndatorăște, ca întrucât a făcut cerere de revizuire la Comitetul agrar, să o revocare în termen de 15 zile sub urmări disciplinare.

Motive:

În baza dispozițiilor cuprinse în legea agrară pământurile bisericii nu se pot scuti de expropriere sub alt titlu decât sub titlul de sesiuni parohiale, cantonale și pentru trebuințele bisericilor și școalelor.

În cazul de față din cele 56 jugăre pământ ce a avut biserica din Orăștie înainte de reforma agrară, s'au scutit de expropriere:

1. Pentru sesiunea parohială-protopopească 24 jugăre,
2. Pentru a doua sesiune parohială 24 jugăre,
3. Pentru sesiunea cantonală 2 jugăre, ear restul de 6 jugăre s'a lăsat în proprietatea și folosința bisericii.

Afară de acestea s'au mai acordat prin reforma agrară:

1. Pentru complectarea sesiunii parohiale-protopopești 8 jugăre,

2. Pentru complectarea sesiunii a doua parohială 8 jugăre,

3. Pentru sesiune cantonală 6 jugăre,

4. Pentru trebuințele bisericii 10 jugăre.

5. Pentru școală 8 jugăre.

Plângerea comitetului parohial nu este deci motivată, pentru că aranjamentul făcut nu numai că s'a scutit întreg pământul bisericii de expropriere, ci i s'a mai dat încă și alt pământ, care dacă este deocamdată dat numai în arândă forțată, la improprietărea definitivă va trece în proprietatea bisericii.

Atât protopresbiterul Vasile Domșa, cât și parohul Victor Păcurariu au lucrat deci în interesul bisericii atunci când au exprobat scutirea de expropriere a pământurilor bisericii sub titlul amintit mai sus.

De altfel dănsii au lucrat în baza ordinului consistorial Nr. 1540/1921 Ep. prin care s'a anulat concluzul comitetului parohial din Orăștie de a se vinde pământurile bisericii — și s'au îndrumat organele parohiale să ceară scutirea de expropriere a pământului sub titlul admisi de lege.

Dacă s'ar fi vândut pământurile în anul 1921 conform dorinței comitetului parohial — de bună seamă că biserica ar fi suferit o mare pagubă, care ar fi fost și mai simțitoare dacă nu s'ar fi exprobat scutirea pământurilor de expropriere.

Împrejurarea, că venitul pământului ce a avut biserica înainte de reforma agrară — în urma aranjamentului făcut nu va mai încurge întreg în casa bisericii, nu trebuie să neliniștească pe comitetul parohial, pentru că sesiunile parohiale sânt menite să ușureze existența slujitorilor la altarul Domnului, cari astfel văzându-se puși la adăpostul grijilor materiale, vor avea posibilitatea de a și îndeplini cu mai mult devotament chemarea de păstori sufletești în interesul credincioșilor noștri din Orăștie.

Așteptăm, ca comitetul parohial să nu facă chestie personală a preoților din improprietărea bisericii cu sesiuni, fiindcă sesiunile sânt menite pentru tot timpul viitor pentru a asigura existența preoților.

Acest decii se va comunica comitetului parohial pe lângă revers de primire.

Anexele raportului Nr. 632/1923 se restituesc sub /-.

Oare ce i s'a părut «ciudat și revoltător» în acest decii al Ven. Consistoriului arhiepiscopesc din Orăștie, care în notița sa prezintă pe comitetul parohial ca apărător al intereselor bisericii? N'a fost oare biserica noastră din Orăștie complet improprietărită până la maximul admis de lege, conform aranjamentului făcut la stăruința preoților de comisiunile agrare și aprobat de Consistor?

Oare cine a fost apărătorul averii și intereselor bisericii noastre din Orăștie? Comitetul parohial al cărui membru probabil că este și «credinciosul din Orăștie», care în anul 1921 vizând că partea cea mai mare a pământurilor bisericii nu se pot scuti de expropriere în baza legii agrare decât sub titlul de sesiuni parohiale punând mai presus de interesele bisericii interesele personale și de teama ca nu cumva acele pământuri să fie decetate de sesiuni parohiale și să ajungă astfel în folosința celor doi preoți, a hotărât să vândă mai bine pe un preț de nimica pământurile bisericii, — sau Consistoriul arhiepiscopesc, care cu decisiul său Nr. 1540/1921 a anulat acea hotărâre a comitetului parohial îndrumându-l să ceară scutirea de expropriere a pământurilor sub titlul admisi de lege.

La această întrebare răspunsul îl aflăm în motivarea de mai sus a decisiului consistorial Nr. 109/1924 Ep. — motivare de care credinciosul din Orăștie nici măcar în treacă nu face amintire în notița sa, desigur pentru că nu-i convine, căci li răstoarnă argumentele subrele ce le învoacă pentru a dovedi vinovăția preoților și «abuzul» Consistoriului.

Căci credinciosul din Orăștie zice: «Conform articolului 6 al legii, biserica noastră are dreptul la 44 jugăre și anume, având 2 parohii pentru trebuințele bisericești trebuia să i se lase 20 jugăre, pentru canoari 8 jugăre și pentru școală 16 jugăre». Așadar credinciosul nostru se îngrijește de toți și de toate: de trebuințele bisericii reclamând cota de pământ

chiar pentru două biserici, deși în Orăștie avem numai o biserică, apoi de cantori și de școală, — numai chiar de preoți nu se îngrijește pentru că nu face nici o amintire și de dreptul bisericii de a pretinde două sesiuni parohiale de câte 32 jgăre, deși ordinea în care se prevede în lege improprietărea bisericilor este: sesiuni parohiale, cantonale și pământ pentru trebuințele bisericii.

Aici își dă credinciosul din Orăștie arama pe față — și putem înțelege, pentru ce i se pare decusul consistorial «ciudad și revoltător». Pentru că după judecata lui din pământul bisericii s'ar fi putut da la toți până la cantonilor, numai chiar preoților nu. Comisiunile așezare însă n'au judecat cu judecata pătimasă a credinciosului din Orăștie, ci având în vedere interesul general al bisericii, i-au satisfăcut pe toți, dându-le și preoților și cantonilor și pentru trebuințele bisericii cota maximală de pământ admisă de lege.

Eată deci de ce-l doare pe credinciosul din Orăștie! Nu de apărarea averii bisericii, — căci toate pământurile ce s'au avut biserica înainte de reforma agrară au rămas în proprietatea bisericii, ba biserica a mai primit încă și alt pământ prin reforma agrară, — ci de împrejurarea, că bisericii i s'a rezervat pământ și pentru sesiunile parohiale.

Hotărârea Ven. Consistor arhiepiscopale Nr. 109/924 Ep. nu este deci de loc «ciudadă» și nici «revoltătoare». Ea este o hotărâre dreaptă dictată de interesele generale ale bisericii.

Ciudadă am putea numi cel mult mentalitatea pătimasă a credinciosului din Orăștie care judecă o chestiune de interes general cum este improprietărea bisericilor cu sesiuni parohiale — prin prisma intereselor personale.

Se zice, că decusul din chestiune va fi apelat la consistorul mitropolitan. Noi șantem siguri, că Ven. Consistor mitropolitan va aduce o hotărâre dreaptă, corespunzătoare intereselor bisericii, dar «ciudadă» pentru credinciosul din Orăștie.

Și până atunci îl asigurăm pe credinciosul din Orăștie, că pe la consistorul din Sibiu nu s'a înstăpănit «Domnia Corbilor». Poate dănsul este stăpănit de ură și patimă față de tot ce nu corespunde vederilor sale.

Pe credinciosii noștri din Orăștie îi rugăm ca în chestiunea improprietății bisericilor cu sesiuni parohiale să fie mai presus de velleitățile personale ce au cu preoții actuali, pentru că sesiunile parohiale nu sânt numai pentru preoții actuali, ci pentru toți preoții cari se vor peronda în viitor în Orăștie, având menirea a asigura existența preoților, ca astfel — fiind ei puși la adăpostul grîșilor materiale — să și poată îndeplini cu devotament chemarea de păstori sufletești și vestitori ai evangheliei.

Căci mai ales la orașe, cum este și Orăștie este bine ca bisericile să fie înzestrate cu sesiuni parohiale, pentru că preoții — fiindu-le existența asigurată — să poată îndeplini acolo un apostolat la înălțimea cerințelor vremii.

Proiectul reformei învățământului primar

Ministerul Instrucțiunii a depus Joi la camera proiectul de lege pentru reorganizarea învățământului primar. Cuprinde 227 de articole. Articolul prim arată că învățământul primar se compune din:

- Școala de copii mici (grădinițe de copii),
- Școala primară,
- Școala și cursurile de adulți,
- Școalele și clasele pentru copiii anormali

Articolele 48 cuprind următoarele: Îndrumarea și supravegherea generală a învățământului primar sânt în sarcina statului, care le exercită prin ministerul Instrucțiunii.

Nici o școală nu se poate înființa fără autorizarea ministerului Instrucțiunii și fără a se conforma cu dispozițiunile legilor în vigoare.

Învățământul primar este unitar în tot cuprinsul țării.

Părinții și tutorii, cetățeni români, sânt datorți să dea copiilor lor instrucțiunea elementară absolut indispensabilă oricărui cetățean, cuprinzând programul complet al școlii primare.

Învățământul primar în școalele statului se predă în limba română.

În regiunile eterogloze, ministerul Instrucțiunii va putea înființa școale primare cu limba

de predare a populațiunii respective, în primele patru clase primare; în acest caz însă, studiul limbii române va fi obligatoriu în numărul de ore stabilit prin regulament.

În cele trei clase superioare, învățământul se va predă în limba română; se va predă însă și limba maternă și religia în limba maternă ca obiecte.

Cetățenii de origine română, cari și-au pierdut limba maternă, sânt datorți să și învețe limba copiilor numai la școalele publice sau particulare cu limba română de predare.

Capitolul II prevede:

Învățământul primar este obligatoriu pentru copiii tuturor cetățenilor români. El este gratuit în școalele statului.

Toate actele relative la învățământul primar sânt scutite de timbru.

Părinții și tutorii, cetățeni români, sânt datorți să și trimită copiii la școala primară de stat și anume:

Dela 5-7 ani în școalele de copii mici, dela 6-16 ani împliniți la școalele primare; dela 16-18 ani la școalele sau la cursurile de adulți.

În localitățile și în împrejurările, în care ministerul ar crede necesar, el va putea decide ca etatea, dela care copiii pot fi obligați a urma la școala primară, să înceapă dela 6 ani.

Sânt scutiti de această obligațiune:

Acela cari dovedesc, că dau copiilor lor educație și instrucție, astfel cum se hotărăște prin această lege în institute particulare recunoscute de stat, sau în familie;

Dacă copiii sânt atinși de vreo infirmitate fizică sau intelectuală, care li face incapabili de a urma chiar o școală sau o clasă pentru copiii anormali;

Copiii bolnavicioși, slabi sau nedesvoltăți la minte pot fi îngăduiti să înceapă instrucțiunea lor primară la o vârstă mai înaintată.

Vom avea ocazie să ne mai ocupăm de cuprinsul proiectului acestei reforme.

Comemorare

Ieri, Duminică seară, s'a ținut în Sibiu festivalul anunțat de desp. din loc al Asociațiunii și de secția Asociației profesorilor secundari, în memoria poetului Mihai Eminescu și a compozitorului Ciprian Porumbescu. Înainte de amiază, după sfânta liturghie, s'a slujit în catedrală parastas pentru membrii decedați ai societății «România Jună» din Viena. La parastas au servit: Dr. V. Stan, Trandafir Scorobea, Ierovim Grovu și diaconii D. Antal și Vasile Bucur. În prezența I. P. S. Sale mitropolitului Nicolae și a unui numeros public între cari și fostii membri ai României Jună.

Festivalul dat în sala teatrului, la care au asistat auditorii distinși și numeroși în frunte cu I. P. S. Sa mitropolitul nostru Nicolae și cu I. P. C. Sa arhimandritul Dr. Eusebiu R. Rosca, a avut o bogată și variată programă, alcătuită din două conferințe: a diui Dr. H.-P. Petrescu despre Eminescu și a părintelui T. Popovici despre Porumbescu, iar la începutul festivalului câteva cuvinte despre România Jună și despre membrii ei marcanți vii și morți, spuse de dl Dr. Lazar Popovici.

Conferințarii au caracterizat în scurte și nimerite cuvinte, activitatea celor doi foști membri activi ai României Jună. Piese corale în leagătură cu numele celor sărbătoriți, executate de corul școlii normale «Andrei Șgana», și de o parte a corului seminarului Andreian și cântiva amatori, bucati muzicale cântate de soliste și soliști bine cunoscuți dela concertele din urmă ale Reuniunii noastre sibiene, și în sfârșit o frumoasă și corect predată baladă pentru violină de dl Ioan Eliad, acompaniat la pian de dna Minerva Brote, — toate au meritat deplin atenția și aplauzele publicului unei săli arhipline, care s'a grăbit a și oferi obolul în scopul ridicării unui monument nemuritorului poet al neamului.

Aviz

P. O. Domni protopresbiteri și On. preoți sânt rugați a ne trimite Calendarele nevândute, totodată și sumele încasate, în timpul cel mai scurt posibil.

Librăria Arhiepiscopaleană, Sibiu.

Nr. 46—1924 par.

Convocare

Se convoacă «Cercul religios Codlea» din județul Brașov, în comuna Cristian, pe ziua de Duminică în 10/23 Martie 1924 cu următorul

Program:

1. Oficierea sf. Liturghiei în sobor cu predică de p. I. Dragolea din Vulcan.
2. Disertație: Alcoolul și urmările lui, de p. II. Plotogea din Holban.

După amiază:

3. Viața în lumina învățăturii lui Isus, de p. I. Dragolea.
 4. Rolul social al preotului în parohie, de p. R. Preșmereanu din Codlea.
 5. Școala fără religioze, de p. I. Dragolea.
- În această zi și cercul cultural al plășii Bărsa de sus al corpului didactic, își va desvolta programul stabilit împreună cu noi.

Cristian, 1 Martie 1924.

Pr. I. Dragolea
secretar

Pr. Virgil Pop
președinte

INFORMAȚIUNI

Curs de catehizație. Consistorul Diecesan ortodox al Clujului organizează în Duminicile postului mare un curs de catehizație pentru ucenicii della meserii muncitorilor din ateliere și tinerimea aplicată la diferitele servicii particulare. Cursul se ține în fiecare Duminică d. a. la 4 ore în biserica ortodoxă din Cluj în legătură cu vecernia. Duminică, în 16 Martie a vorbit p. Dr. Sebastian Stanca vorbitori: în Duminică a doua (23 Martie) p. Aurel Mușat, în Duminică a treia (30 Martie) prof. Dr. Andrei Buzdug, în Duminică a patra (6 April) p. Vasile Spătaru, în Duminică a cincea (13 April) p. Simeon Vasina. Sânt invitați patronii meseriilor, directorii de fabrică și toți particularii să îndrume pe ucenici, pe muncitori și muncitoare și personalul de serviciu, în timpul indicat mai sus, la biserica noastră pentru promovarea culturii religioase morale atât de subredă în pătura aceasta, care n'a avut parte de creștere mai îngrădită.

Rezultatul propagandei strălucitoare. Mișcarea adventistă a fost stăvilă în unele localități. Astfel b. o. Iie Bighescu, un meșteșugar în Dorohoi, a adăpostit în vremea refugului o familie de adventiști. După încheierea păcii familia de adventiști, pe care o adăpostise Bighescu câștigase în persoana gazdei anul din cei mai ferveți adepți. Bighescu uitând de religia strămoșască începu și el să propage ideea adventistă și mișcarea prinse rădăcini la sate. I-a fost, se vede, ușor să atragă pe calea răstăcirii oameni simpli. Dar, spre cinstea corpului preoțesc, mișcarea adventistă a putut fi stăvilă, grație propagandei întreprinse de slujitorii altorului. Bighescu, cel dintâi adept câștigat ideii adventiste, s'a dus acum la preotul care în nenumărate rânduri l-a arătat răstăcirea, în care a căzut, — și și-a exprimat dorința să revie la vechea credință. Preotul a venit cu sfânta cruce în casa lui Bighescu și pocălitul a revenit la ceea ce fusese înainte de a apuca pe calea răstăcirii. Altul, unul Gheorghe Harjug, propagandist adventist, îmbolnăvindu-se greu, a chemat, când se găsea pe patul morții, pe acelaș preot, și exprîmându-și căința pentru ceea ce a făcut, a cerut să fie împărțit creștin. Astfel, fără sălă fără persecuțiuni și numai prin puterea unei propagande intense, se pot abate oamenii din calea greșită ce au apucat.

Lui Avram Iancu. Comitetul pentru ridicarea statuei lui Avram Iancu, în fața teatrului național din Cluj înaintea catedralei ortodoxe române, a hotărât ținerea unui nou concurs pentru ziua de 15 Mai 1924. S'au statorit două premii, unul de 30 mii și altul de 20 mii lei, acordate acelor sculptori, cari vor prezenta machetele cele mai bune, reprezentând statueta evestră a lui Avram Iancu, cu figuri sau relieuri ce caracterizează epoca anilor 1848—1849. Costul monumentului este hotărât la 2 milioane de lei, afară de bronzul și piatra necesară pe care comitetul le pune la dispoziția executorului statuii.

Prigoniri în Jugoslavia. Graiul Românesc din Panciova scrie: «Am înaintat spre aprobare ministrului de interne statulele «Asociației noastre culturale» și ale «Reuniunii de cântări» din

Nr. 76—1924

(10) 3—3

Concurs repetiți

Pentru întregirea parohiei de clasa a III a **Dohărea**, protopresbiteratului **Mercurea**, se publică nou concurs cu termen de 30 zile de la prima apariție în **Telegraful Român**.

Emolumentele sânt cele cuprinse în coala B. și porție canonică de 9 jug. 500 st. pătrați.

Reflecții sânt poștiți a și înainta cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopopesc. În termenul deschis, având a se prezenta în v'r'o Duminecă sau sârbătoare la biserică spre a face cunoștință cu poporul și eventual a-și arăta dorințele lor.

Mercurea, 9 Februar 1924.

Oficiul protopopesc:

Avram S. Pecurariu,
protopop.

Nr. 369/924

(25) 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a doua din **Drăguș**, protopresbiteratul ortodox român al **Avrigului**, se publică concurs nou cu termen de 30 zile de la prima publicare în **Telegraful Român**.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitorilor preoști dela stat și stotele parohiale satorite în sinodul parohial din 18 Februar 1924, precum și casă parohială și folosirea cimiterelor bisericilor.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și substearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteratului ortodox român al **Avrigului** în **Avrig**, județul **Sibiu**, până la termenul sus indicat, având a se prezenta în v're o Duminecă sau sârbătoare la biserică, spre a cânta cuvânta eventual celebra și a face cunoștință cu poporul și poziția locului.

Avrig 19 Februar 1924.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al **Avrigului** în înțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Căndea
protopop

Ma! avem puține exemplare cu șematism din:

Calendarul Bunului Creștin pe anul 1924

Se vinde la **LIBRĂRIA ARHIDIECEANĂ în SIBIU**, și la alte librării. — La cererile prin **MANDAT POSTAL** se va adăuga 5 Lei pentru porto și recomandat.

La **Librăria Arhidieceană în Sibiu**, se mai află de vânzare

Noul Testament (cu litere drile)

de

Andrei baron de Șaguna

Prețul: crudu Lei 6—, broșat Lei 10—, plus porto postal Lei 5—.

An sosit la Librăria Arhidieceană

Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Noutăți literare: povestiri, călătorii, cărți pentru copii medicale, pedagogice, economice, povești; diverse biblioteci ca: Biblioteca pentru toți, Minervei, Căminul, Semănătorul, Scriitorii români, Steaua, Flacăra, Clipe de uitare, Scriitorii celebri, Fol volante, Pagini alese din scriitorii români. Biblioteca Universală, Lumea copiilor, Steaua copiilor, Astra nouă, Biblioteca clasică, Biblioteca inimii, Biblioteca Energia.

La **Librăria arhidieceană** se află de vânzare:

1. Mineiul lunii Mai

cu litere cirile, tipărit în **Sibiu**, în tipografia episcopescă la 1854, legat, ceva cam întrebuițat, 120 Lei.

2. Mineiul lunii Octomvrie

cu litere latine, tipărit în **București**, în tipografia cărților bisericești la 1908, broșat, neîntrebuițat, 80 Lei.

3. Didahii,

sau cuvinte de învățătură la **Duminecile s. Pare-simi** și la sârbători împărătești, ale lui **Ilie Miliat** episcopul **Cernăuți** și **Calavritel**, tipărite de **Veniamin**, mitropolitul **Moldovei**, și retipărite în **București** în tipografia cărților bisericești la 1897, legat în piele roșie cu ornamente, neîntrebuițat, 220 Lei.

4. Psaltirea

publicată românește la 1857 de **di-conul Coresi**, reproducă cu un studiu bibliografic și un glosar comparativ de **B. Petriceicu-Haydeu**. Edițiunea **Academiei Române**. Tomul I. **București**, 1881, legat solid, neîntrebuițat, 80 Lei.

Citiți

MEMORIILE

Arhiepiscopului și Mitropolitului Andrei Șaguna

Au apărut într'un frumos volum, de 112 pagini, cu ilustrațiuni. Cartea cuprinde însemnările lui **Șaguna** despre fapte și întâmplări momentuoase din viața sa. Se află la

Librăria Arhidieceană în Sibiu

Prețul: 25 Lei

În **Librăria Arhidieceană** a sosit și se află spre vânzare

Din viețile sfinților**I. Spre Emaus**

de

Mihail Sadoveanu și D. D. Patrașcanu

Prețul: Lei 35— plus spese postale: Lei 5—

Se află de vânzare la **Librăria Arhidieceană**

PRIBEGII

comedie în 2 acte, localizare după **NESTROY** de **Dr. Sebastian Stanca**

Prețul 9 Lei. — Plus porto postal 5 Lei.

Vlăduțul mamei

comedie într'un act de **LUPEANU**

Prețul 7 Lei. Plus porto postal 5 Lei.

La **Librăria Arhidieceană** din **Sibiu** se află de vânzare

Părți alese din Biblie

tipărită cu litere latine, cu binecuvântarea **I. P. S. Sale** **Dnui Ioan Mețanu**, arhiepiscop și mitropolit. Prețul legat 25 Lei plus porto postal 5 Lei

Alibunar, dar ministrul de interne, după multe făgădueli și trăgănări, a declarat că nu aprobă nici un fel de statute, până nu se va aduce legea despre societăți. Știm bine, că acesta este numai pretext, dar noi vom căuta remediarea acestei hotărâri la consiliul de miniștri, ear de nu vom căpăta libertatea unei vieți culturale, vom rupe ori ce legături cu guvernul și oame-nii lui, ori cât de puternici vor fi ei.

Zece porunci — **dela Budapesta!** Societatea ebreă din **Budapesta**, ca să țină trează agitația în popor, a întocmit **zece porunci** pe care le-a răspândit în toată țara. Eată poruncile:

1. Să-și amintești totdeauna, că frații tăi, în număr de mai multe milioane, sufăr în robia îngrozitoare a tălharilor mincinoși!

2. Atâta vreme, cât frații tăi gem în robie, tu să nu ai zile de bucurie!

3. Spune mereu tuturor, că pace nu va fi în lume, până când nu se pun la loc vechile hotare ale Ungariei!

4. Făgăduiește înaintea lui Dumnezeu, că vei lucra pentru a recuceri Ungaria!

5. Privește dușmani pe toți acei unguri, cari spun că trebuie să înceteze războaiele și să fie pace!

6. Nu crede ce spun unii, că veneticii nu mai pot fi alungați de pe hotarele noastre. Noi avem destul soldați, ca să putem repede isprăvi cu veneticii!

7. Folosește-te de orice mijloace pentru slăbirea dușmanilor noștri!

8. Nu ajuta guvernele, care vor înțelegea cu vecinii!

9. Dă din averea ta pentru recăstigare a ținuturilor pierdute!

10. Așteaptă nerăbdător să bată ceasul răfuiei, fii fără milă, fii sălbatec și maghiar păgân!

Poșta redacției

Prof. V. G. în B. A. Vi se trimite astăzi a dona oară. În caz de neprimire, binevoiți a ne aviza.

Enciclopedia Română

de **Dr. C. Diaconovich**, complect 3 tomuri, se rescumpără de **librăria W. Krafft, Sibiu**.

(31) 1—1

Primăria orașului cu consiliu Hunedoara

Nr. 294—1924 adm.

(30) 1—3

Publicare

Tărgurile de țară din anul 1924 ale orașului **Hunedoara** se vor ține în următoarele zile:

I. La 2, 3, 4 April st. n. târg de vite, ear la 5 April târg de mărfuri.

II. La 1, 2, 3 Iunie târg de vite, ear la 4 Iunie târg de mărfuri.

III. La 7, 8 Iulie târg de oi, la 9, 10, 11 Iulie târg de vite, ear la 12 Iulie târg de mărfuri.

IV. La 11, 12, 13 Noemvrie târg de vite, ear la 14 Noemvrie târg de mărfuri.

Hunedoara, la 14 Februar 1924.

Teofil Tulea,
primar,

Nr. 109—1924

(24) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. III a **ApoIdul de sus**, protopresbiteratului **Mercurea**, se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima apariție în **Telegraful Român**.

Venitele împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitorilor preoști dela stat, 9 jug. porțiune canonică și 8 stânji lemne de foc.

Concurenții își vor înainta cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiteratului pe lângă observarea dispozițiilor reglementare și se vor prezenta în parohie spre a se face cunoștință cu poporul credincios.

ApoIdul de sus, 11/24 Februar 1924.

Ioan Păpa,
preot adm. pres. com.

Dumitru Iridon,
not. com., par.

Am văzut:

Avr. S. Pecurariu,
protopop.